

HLA SA TEL

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2020
ROČNÍK 26
NEPRODEJNÉ

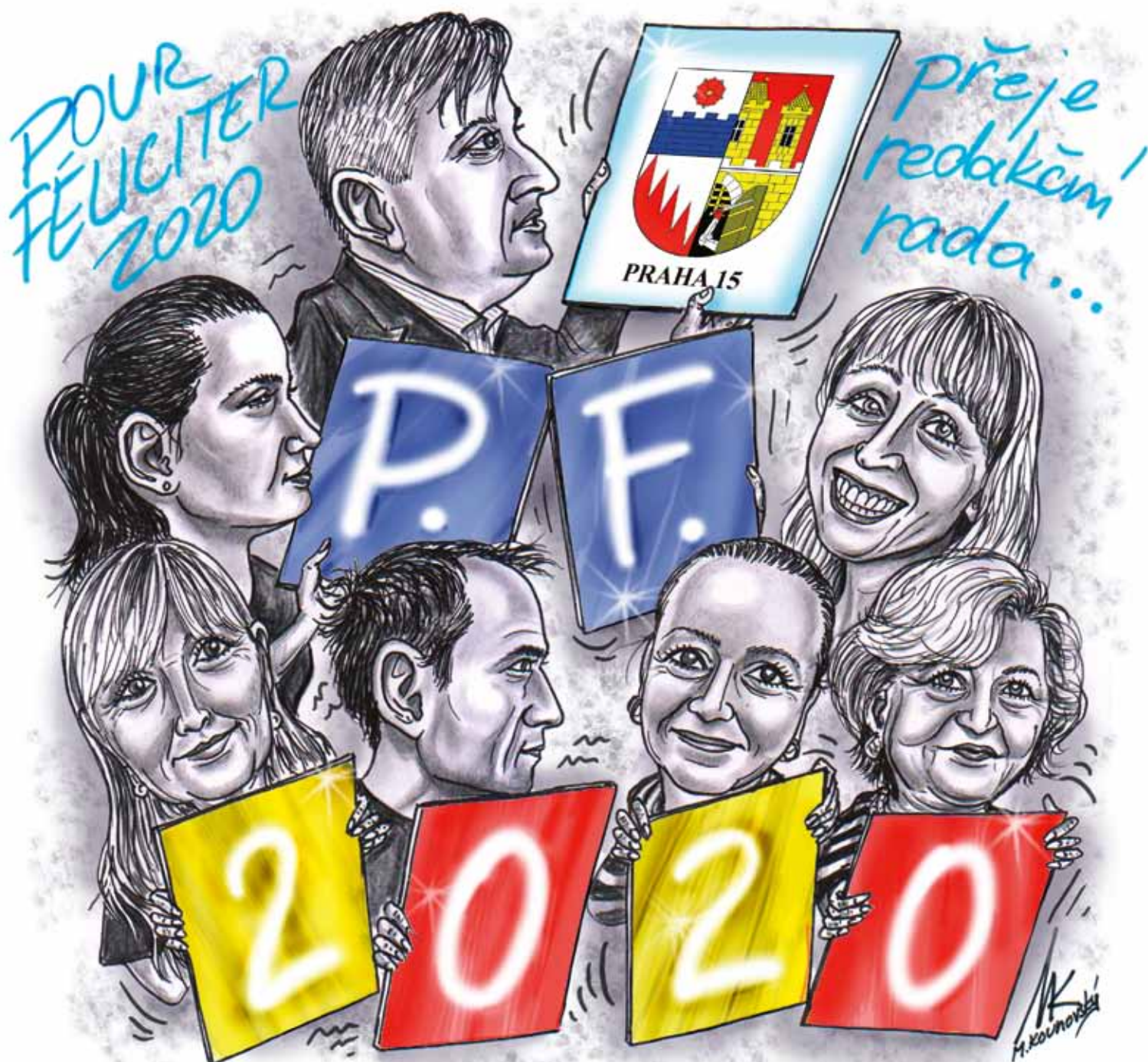
1
WWW.PRAHA15.CZ

**Historie
Horních Měcholup**
Dobrodruh Adam Zapský
ze Zap

Pracují mezi námi
Ivana Fašianoková
Rakoušová,
rozená Lišková

Hornoměřolupský zámek několik let před svou demolicí (70. léta)

Z historie Horních Měcholup I. Dobrodruh Adam Zapský ze Zap

V našem historickém seriálu o Praze 15 se budeme v několika dalších číslech podrobněji věnovat také historii Horních Měcholup. Ta je kvůli zániku většiny původní vsi (na přelomu 70. a 80. let) poněkud přehlížená, což je samozřejmě velká škoda.

Měcholup existuje v Čechách hned několik, jedny nedaleko Žatce, druhé u Klatov, třetí u Nepomuku. Horní Měcholupy byly založeny na trase prastaré obchodní cesty, v místě hlubokých lesů. Odtud pochází jejich název označující nebezpečná místa, kde lupiči přepadávali obchodníky a kradli jejich měšce s penězi...

„Když se rozednilo, přepravovala se odtud Táborská jízda na Špitálské pole, a když slunce vycházelo, zvučely vyschlé cesty směrem k Počernicům k Měcholupům mezi svěžím osením a orosenými lukami dusotem sta Táborských koní. Pásmo hlídek už drahně před nimi se rozjelo krajinou týž směr šlakovat nepříteli. Ctibor z Hvozdna vedl svůj houf tentokrát v honcích, silnici k Měcholupům, jak měl nařízeno...“ Stejně jako zeman Ctibor z Hvozdna zamíříme k Měcholupům i my. Tento historický obrázek z husitských dob zachytil Alois Jirásek ve svém románu Proti všem (1893). Mistr historických románů se vracel právě do Měcholup u Prahy. Snad právě k nim se váže zmínka o jistém knězi Albertovi z Měcholup z roku 1293, byť jistě to není. Od nepaměti se dělily na Dolní a Horní, přičemž

Horní bývaly označovány také jako Malé (jak se jim říkalo již v oně husitské době) nebo jako Měcholupce. Bohužel se ve starých listinách často nerozdělovaly, takže mnohdy nevíme, o které ze vsí čteme. Díky tomu také dodnes není jisté, zda přemyslovská tvrz rodu Vladyků z Měcholup, o níž dohledáme zmínky z počátku 14. století, nebyla základem pozdějšího hornoměřolupského zámku.

První konkrétní zápis o samotné Horní obci najdeme v roce 1353, kdy pražský měšťan Fridolín Pfeffer prodal dvorec situovaný v Malých Měcholupech panu Mikuláši Klementerovi. Obě obce – přes společný název – v jednotném celku neexistovaly, propojovali je spíše někteří vlastníci. Horní Měcholupy se dokonce v novější historii pojily s jinými sousedy, jednak tvořily v letech 1850 – 1920 celek s Petrovicemi a v době nejnovější jsou od roku 1994 správou propojeny s Hostivaří jako celek Praha 15.

Ves původně tvořilo jen několik domů, neměla ani vlastní školu (Petrovice), faru (Uhřetěves, posléze Petrovice), poštu (Hostivař) a soudem spadala pod Říčany. Fungovala zde malá hospodářství, hostinec, centrem byl panský dvůr, který stál až do poloviny 80. let dvacátého století a tvořil jasnou dominantu vsi díky velikosti a novogotickému cimbúří. To mu dodávalo vzhled zámku, ačkoliv fungoval jako hospodářský velkostatek. V 80. letech musel ustoupit moderní panelové zástavbě a jeho demolici (stejně jako

Pečeť někdejších vlastníků Měcholup, rodu Zapských ze Zap.

Historii Horních Měcholup nám odkrývá i místní kronika

většiny – dvaceti devíti – původních domů, kapličky i celé návsí) symbolicky zanikla prastará zemědělská ves. Měcholupy však znovu ožily jako moderní pražské sídliště a městská část, kde dnes žije takřka patnáct tisíc Pražanů. Na půdorysu původního dvora byl postaven nový kulturní dům.

Horká hlava ze Zap

Pobělohorské události, spojené s vlastníky jak Dolních, tak Horních Měcholup, v důsledku vedly k vlastnickému propojení obou vsí. Toto období patří k nejobdobrozdruženějším obrázkům v našich dějinách. Jsou natolik románové, že již posloužily za námět kramářským písním, povídkám, novelám, románům, rozhlasovým i divadelním hrám. Jsou proto obecně dobře známé, přesto jeden z těchto příběhů dnes krátce připomeneme.

Rozvaliny tvrze, v níž v Dubči žil rod Zapských ze Zap (19. století).

Dolní Měcholupy a část Horních před stavovským povstáním patřily rodu Zapských ze Zap sídlícího v Dubči. Posledním majitelem byl Adam Zapský ze Zap, který se narodil kolem roku 1600 a už jako mladík vyrazil díky rodinným penězům do světa, kde studoval v Lipsku i ve Francii. Nebyl to žádný zakřiknutý tichošlápek, právě naopak. Dochoval se dopis rektora univerzity Martina Bacháčka, který dědovi malého Adama, jehož otec předčasně zemřel, doporučuje v roce 1607 zpřísnit výchovu nad mladým pánem: „Metličkou mladým dítkám kosti se nepolámí, toliko když se při tom střídmost zachová...“. Adam byl horká hlava, energický, nebojácný, mladý muž divoké a dobrodružné povahy, což se projevilo i za povstání českých stavů proti Habsburkům. Sice nepřišel po bitvě na Bílé hoře o hlavu, nicméně byl uvězněn a veškeré jeho statky, včetně Měcholup, propadly, protože „stavům proti císaři pozdvíženým peníze půjčoval,

nepřátelským způsobem sám osobně do Rakous táhl a o císaři a jeho úřednících zlé a lehkovážné řeči mluvil.“

Vypočítavý náhončí kata

O Adamovy statky se postaral zejména doktor práv, císařský rada a sekretář konfiskační komise Jan Daniel Kapr z Kaprštejna, který je obratem roku 1622 koupil. Pochopitelně velmi výhodně – celé panství Dubče, Běchovic, Měcholup, Kyjí a Hostavic v hodnotě asi 150 000 kop grošů měl zakoupit za 34 000. Ani rada ovšem Měcholupy dlouho neovládl a v srpnu 1623 je musel přenechat knížeti Karlu z Lichtenštejna. Tehdy již starší muž Kapr z Kaprštejna neměl dobrou pověst, hrál výraznou roli v pobělohorských exekucích, osobně se účastnil popravy českých pánů, pozdější literatura o něm mluví jako o „náhončím kata a spolupůvodci tisícerych běd naší vlasti“. Zato se oženil s krásnou mladou ženou Annou Marií z Greifenfelsu. A tady příběh dostává svůj románový nádech.

Ani ne třicetiletý Adam Zapský byl roku 1625 z vězení propuštěn a bojoval o svůj zabavený majetek. Během marných snah se seznámil právě s krásnou ženou svého nepřítele, která ovšem svého manžela nemilovala o nic více než horkokrevný Adam. Snad je nenávisť sblížila, kdo ví. Jisté je, že mezi nimi propukla vášeň a stali se milenci (Adam byl ženatý v bezdětném svazku s Evou Zapskou ze Zap). Právě Anna přišla s osudným plánem, že Kapr z Kaprštejna nesmí stát v jejich cestě za štěstím. A tak si 13. listopadu 1625 Adam s pomocníkem na starého radu počkali na cestě v lese za Hrdlořezy, které toho dne symbolicky dostaly svému názvu. Janu Danielovi sice nepodřizl hrdlo, ale zastřelil jeho i dva jeho služebníky.

Milenci u kata Mydláře

Horkokrevný mladík si však neuvědomoval, že zálety paní Anny Marie a konečně i jeho nenávisť ke Kaprštejnovi byly obecně příliš známé. Vše bylo příliš průhledné. Adama zatkli už dva dny

Pohlednice Měcholup z doby rakouské monarchie, žádný z domů dnes již bohužel nestojí.

po vraždě a znovu putoval do hradního vězení, následovala její i Anna Marie, byť tu uvěznil i na Staroměstské radnici. Nakonec se oba přiznali a přes několik žádostí o milost soud neměl slitování – oba propadli hrdlem. Za Adama se přitom u císaře přimlouval jeho vzdálený příbuzný, samotný Albrecht z Valdštejna. Dosáhl však pouze přeložení šlechticovy popravy mimo veřejné prostory. Lid sice pána z Kaprštejna nenáviděl a dával odsouzeným najevo své sympatie, žel románový zachránce se neukázal. Obě popravy vedl nejznámější kat naší historie – Jan Mydlář. Annu soud zprvu odsoudil k zakopání zaživa a k probodnutí těla kulem, posléze byl trest zmírněn „pouze“ na potupné zmrskání nahé ženy v ulicích Prahy a následné setnutí její hlavy na Staroměstském náměstí. Tak byl také rozsudek 30. ledna 1626 proveden. Adamova poprava následovala 3. února na nádvoří Starého purkrabství na Pražském hradě. Mistr popravčí však neměl svůj den a Adama první ranou nesetnul. Kronikář popisující událost zapsal, že „popravce netrefil jeho krk a do půl hlavy jemu vřel...“. Teprve druhá rána byla smrtelná. Mrtvola vraha byla poté tři dny vystavena v chodbě kláštera sv. Tomáše na Malé Straně. Tak tragicky dopadl příběh pána Zapského, vlastníka Dolních i části Horních Měcholup. Opakovaně jej zbeletrizoval např. Josef Svátek v románech Pražský kat (1876) nebo Paměti katovské rodiny Mydlářů v Praze (1886 – 1889).

Neméně barvitý je ovšem souběžný příběh vlastníků Horních Měcholup, které krátce držela Eliška Kateřina Smiřická, jedna z nejnešťastnějších postav našich dějin. Ten si ale připomeneme zase příště.

● Lukáš Berný, z knihy Toulky Prahou 15